

ТЫЗЭКЪОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

100
Голос
адыга

МАКЪ

№ 191 (22880)

2023-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЫЙ
ЧЪЭПЫОГЪУМ и 18

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИГЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Щыфхэм ящылакIэ зыкыIэтыным

пай

палатэхэр икьоу зэтырагъэ-псыхъагъэх.

Адыгэ Республикэм псауныгъэм икъэухъумэнкIэ иминистрэу Мэрэтыкьо Рустем кы-зэриуагъэмкIэ, апэрэ медицинэ IэпыIэгъур ятыгъэнымкIэ, цыфхэм япсауныгъэ изытет зэгъэ-шIэгъэнымкIэ, ахэм яIэзэнхэмкIэ амбулаториер зэкIэ ищы-клагъэр щызэрагъэуIуI.

Кошхъэблэ районым ит псэупIэу Дружбэм ащ фэдэ врач амбулаториер ишын епхыгъэ IофшIэнхэр шIэхэу щырагъэжъэ-щтых. Джащ фэдэу илъэсэу кыхъащтым иублэгъухэм адэжъ кутырэу Гавердовскэм амбулаториер ишын шаухышт. 2024-рэ илъэсым Мыекьопэ, Красногвардейскэ, Тэхьутэмкьоое районхэм ащ фэдэ псэолы 5 ащашышт.

Медицинэм иучреждениякIэ кыизеплтыхъэ нэужым Къумпыл Мурат ащ Iоф щызышIэхэрэмрэ кьоджэдэхэмрэ гуцыIэгъу афэхъуI. ПсэупIэм тапэкли хэхъоныгъэу ышIыщтым илофыгъохэм ахэр атегушылагъэх.

(ИкIэух я 2-рэ нэклуб. ит).

Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл Мурат Теуцожь районым зыщэлэм къуаджэу Джэджэхъаблэ щагъэпсыгъэ врач амбулаториер кыплыхъагъ. Лъэпкъ проектэу «Псауныгъэм икъэухъумэн» зыфиIорэм тегъэпсыхъагъэу шьолыр программэм диштэу ар ашыгъ.

Федеральнэ ыкли республикэ бюджетхэм сомэ миллион 36-рэ къахагъэкли, амбулаториер игъэпсын пэуагъэхъагъ. Илъэс-

рэ ныкьорэм кыкIоцI IофшIэнхэр кIуагъэх ыкли мы илъэсым шышхъэуIум ахэр аухыгъэх. Медицинэ учреждениякIэм пае

ящыкIэгъэ Iэмэ-псымэхэр, мебелир къащэфыгъ ыкли чIагъэуцагъ. Врачхэмрэ медицинэ сестрахэмрэ аштагъэх, нахыбэрэмкIэ ахэр Джэджэхъаблэ щыщых.

Республикэм и Лышхъэ псэуальэр ыкли цыфхэр еблэгъэнхэмкIэ амалэу ащ иIэхэр кыплыхъагъэх. Квадрат метрэ 420-рэ фэдиз хъурэ унэм терапевтым, педиатрэм, мамыку-гинекологым якабинетхэр хэтых, цэхэм зыщыIазэхэрэ кабинетыр ыкли мафэрэ зычIэлъыщтхэ

Фотолэпхэ: А. Гусев.

Цыфхэм ящылакIэ зыкыIэтыным пай

(ИкIэух).

Республикэм ипачэхэм ыкIи муниципалитетым цыфхэм яфэ-ныкыоньгэхэм ренэу анаIэ кыизэрэтырагэтырэм пае зэ-рафэразэхэр кьоджэдэхэм кьауагъ. Ахэм кыизэрэхагэ-щыгэмкIэ, мы аужырэ ильэс-хэм Джэджэхьаблэ зэхьокIыгъэ хьугъэ: культурэм и Унэ агъэ-цэкIэжыгъ, кьуаджэм пхыры-кIырэ гьогум ыбгьукIэ лъэсгьо-гумэм яшын лъэкIуатэ, инфра-структурэм епхыгъэ Iофыгъохэ-ри зэшIохыгъэ мэхъух.

«Псауныгъэм икIэу-хьумэн, гъэсэнэгъэм, культурэм, физическэ культурэм ыкIи спор-тым япхыгъэ учрежде-ниехэр кьуаджэхэм

нахьыбзу кьадэтэджэн-хэм ренэу тынаIэ тетэ-гъэты, фэIо-фашиIэу кьа-лэхэм ащызэшIуахыхэ-рэм афэдэхэри кьоджэ-дэхэм ягъэгъотыгъэн-хэм епхыгъэ Iофтхьаб-зэхэр игъорыгъоу пхы-рытэщых. Мы IофшIэ-нымкIэ ежэ цыфхэри кьыддеIэх: кьэралыгъо IэпыIэгъум ипрограммэ ахэр кьыхэтэгъэлажэбэх, кьуаджэхэмрэ кьутыр-хэмрэ IофшIэпIэ чIы-пIакIэхэр ащызэхэщэ-гъэнхэм, ныбжыкIэ ка-дрэхэр ахэм кьадэнэн-

хэм, демографием ыгъэ-ныкыокIэ Iофхэм язы-тет нахьышIу шIыгъэ-ным ренэу тынаIэ ате-тэгъэты. А пстэури зы-кIатшIэрэр цыфхэм щыIакIэу яIэм нахь зы-кыIэтыным пай», — кьыIуагъ АР-м и Лышъ-хьэ.

Республикэм ипачэ кыизэрэ-хигъэщыгэмкIэ, кьоджэдэхэм щыIакIэу яIэр нахьышIу шIыгъэ-ныр республикэм ихэбзэ кьу-лыкьухэм яIофшIэнкIэ апшээрэ мэхьанэ зэрэтыхэрэм ащыщ ыкIи а Iофыр тапэкли лъагъэ-кIотэщт.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ ипресс-кьулыкьу

ЯIэпыIэгъу альагъэIэсы

Урысые Iофтхьабзэу «Тепло для солдата» зыфилорэр Адыгеим щаублагъ. Адыгеим и «НыбжыкIэ гвардие» хэтхэмрэ тинахьыж гуфакIохэмрэ зэгъусэхэу мы Iофтхьабзэр пхыращы. Ащ кьыдыхэлытагъэу, ИлъэсыкIэм ехьулэу урысые дзэкIолIхэм мэфэкIымкIэ зыщафэгъушIохэрэ письмэхэр ыкIи ежхэм ашIыщт шIухьафтынхэр афатлупщытх. Iофтхьабзэр 2023-рэ ильэсым чэпыюгум и 11-м кьыщегъэжыагъэу тыгъэгъазэм и 20-м нэс кIотэщт.

Партиее «Единэ Россием» ипроектэу «Тинахьыжхэр» зы-филорэм кьыдыхэлытагъэу Урысые Iофтхьабзэу «Тепло для героя» зыфилорэр агъэцакIэ.

— Кьин алъэгъузэ хэушъхьафыкIыгъэ дзэ операцием хэлэжьэрэ тидзэкIолIхэм Хэгъэгур кьаухъумэ. Ахэм-кIэ сьыд фэдэрэ IэпыIэгъуи мэхьанэшхо иI. Арышъ, зэкIэми тызэкъотэу ахэм тызэрафэгъумэкIырэрэр яд-гъэшIэн фае. КIымэфэ уахътэр кьэблагъэ, ащ кьыхэ-кIэу тилIыхъужьхэм анае щыгъын фабэхэм яхьын пытэдзэжьы. Iофтхьабзэм кьыхэлажэбэмэ зышIоу-гъохэр ыкIи нэмыкI упчIэхэм афэгъэхьыгъэу Адыгеим и «НыбжыкIэ гвардие» иштаб ыкIи партиее «Единэ Россием» и Тхьаматэ ишъолъыр обществен-нэ приемнэ зафэжъугъэзэн ишъулъэкIыщт. Зыдэщы-тыр: кь. Мыекъуапэ, ур. Краснооктябрьскэр, 4. Щыгъын фабэхэр (цы лъэпэдхэр, ныбалъэхэр, нэ-мыкIэхэри) а чIыпIэм кьешъухьылIэхэми хьуитт, охъ-тэ благъэм кьыкIоуI ахэр тидзэкIолIхэм аIакIагъэ-хьащтых, — кьыIуагъ Адыгеим и «НыбжыкIэ гвар-дие» ипачэу, федеральнэ партийнэ проектэу «Нахьыжхэр» зыфилорэм шъолъырымкIэ икоордина-торэу Бэрэджэ Асиет.

Хьульфыгъэр агъэмысагъ

Адыгеим щыпсэурэ хьульфыгъэм экстремист организацием Iоф зэрэщишIэщтыгъэм кьыхэкIэу УФ-м и Следственнэ комитет иследственнэ ГьэлорышIапIэу АР-м щыIэм ыгъэмысагъ.

ЩынэгъончъэнымкIэ федеральнэ кьулыкьум и ГьэлорышIапIэу АР-м щыIэм кьыугъоигъэ материалхэмкIэ уголовнэ Iоф кьызэлэуахыгъ.

Следствием зэригъэунэфыгъэмкIэ, Н.П. Воищевыр 1999-рэ ильэсым бэдзэогъум кьыщегъэ-жыагъэу Мыекъуапэ щызэхэщэгъэ дин организациеу «Управленческий центр Свидетелей Иеговы в России» зыфилорэм хэтыгъ ыкIи ильэс зэкIэлъыкIохэм мыщ пэцэныгъэ дызэрехьагъ. 2017-рэ ильэсым шышъхьэлум и 16-м УФ-м и Апшээрэ хьыкум мы организациер террористи-ческэу ыкIи Урысыем Iоф щышIэн фимытэу ылытагъ.

Агъэмысэрэм амыдэрэ организацием Iоф щышIээ, 2017-рэ ильэсым шышъхьэлум и 18-м кьыщегъэжыагъэу 2022-рэ ильэсым нэс, Интернетым нэкIубгъо хэхыгъэ щырилэу зэхэсыгъохэр щызэхэщэщтыгъ, хэбзэнчъэу Iоф зышIэрэ организацием цыфхэр нахьыбзу хицэнхэм пылгыгъ.

Хьыкумым ышIыгъэ унашъом кьыпкырыкIыхэзэ хьульфыгъэм лажъэ иIэу альытагъ ыкIи ильэси 3 хьапс тыралъхьагъ. Унашъом кIуачIэ иIэ хьугъэ.

ЩынэгъончъэнымкIэ Федеральнэ кьулыкьум и ГьэлорышIапIэу АР-м щыIэм ипресс-кьулыкьу.

ШIуагъэ кьытэу иIофшIэн зэхыщагъ

УФ-м Лъэпкъ гвардиемкIэ и Федеральнэ кьулыкьу и ГьэлорышIапIэу АР-м щыIэм 2023-рэ ильэсым имэзи 9-у пыкIыгъэм Iофэу ышIагъэр мы мафэхэм зэфрахьысыжыгъ.

Ащ фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэм хэлэжыагъэх ГьэлорышIапIэм ипачэу, полицием игенерал-май-орэу Олег Якушевыр, структур-нэ подразделениехэм якоман-дирхэр, нэмыкIхэр.

Лъэпкъ гвардием икьулы-кьушIэхэм анахъэу анаIэ зыты-рагъэтыгъэр кьэралыгъо ыкIи общественнэ щынэгъончъэныр, цыфхэм яфитыныгъэхэр ыкIи яшъхьафитыныгъэ кьэухъумэ-гъэнхэр ары. Общественнэ-политическэ мэхьанэ зилэ Iоф-тхьабзэу тишъолъыр щызэхэ-щэхэрэм Лъэпкъ гвардием икьулыкьушIэхэр ахэлажэбэх.

Иашэр кьыизэрэрагъэкIокIырэм, ащ зэрэлъыплъэхэрэм, ахэм япхыгъэ пшээрылъхэр зэрагъэ-цакIэхэрэм ягугъу кьышIыгъ

лицензионнэ-Изын гупчэм ипа-цэ иIэнатIэ зыгъэцэкIэрэ Андрей Сорокиным. Ащ кьыизэриIуа-гъэмкIэ, Росгвардием респуб-ликэмкIэ икьутамэ иIофышIэхэм нэбгырэ мин 12-м ехъоу Iэшэ эфэшъхьаф мин 22,5-м ехъу зыгъэфедэхэрэм гъунэ альафы. Иашэр зэрагъэфедэрэм епхыгъэу уплъэкIун 2500-м ехъу кьулыкьу-шIэхэм рагъэкIокIыгъ, нэбгырэ заулэмэ административнэ пшъэ-дэкIыжхэр арагъэхьыгъэх, хэб-зэгъэуцугъэр зэраукъуагъэм кьыхэкIэу Iэшэ шъэ пчъагъэ кьалахыгъ, цыфхэм ежэ яшIоу-гъоныгъэкIэ 259-рэ кьатыжыгъ.

«Лъэпкъ гвардием вневедом-ственнэ ухъумэнымкIэ икьулы-кьу республикэм ит псэолъэ минрэ ныкьорэм фэдиз ыкIи

цыфхэм яунэе псэолъэ мини 2-м ехъу кьегъэгъунэ. 2023-рэ ильэсым имэзихэу пыкIыгъэм общественнэ рэхъатныгъэр кьэ-ухъумэгъэным, щынэгъончъэныр гъэлъэшыгъэным афэшI Гьэло-рышIапIэм иподразделение дэкIыгъо 900 фэдиз илагъ, хэб-зэукуоныгъи 100 цагъэзыагъ», — кьыIуагъ кьулыкьум ипа-цэу Андрей Власовым.

Республикэм ищыIэкIэ-псэукIэ нахьышIоу гъэпсыгъэнымкIэ Лъэпкъ гвардием мэхьанэшхо зэрилэм щэч хэлъэп. Арышъ, кьулыкьум шIуагъэ кьытэу иIоф-шIэн зэхыщэным, цыфхэм Iэ-пыIэгъу афэхъуным, ахэр кьыу-хъумэнхэм тапэкли ыналэ зэрэ-тыригъэтыщтыр ГьэлорышIапIэм ипачэу кьыIуагъ.

«Апсны» — «Адыгэ макъ».

Зэкъошныгъэм илъэмыдж

Абхаз Республикэм илъэпкъ гъэзетэу «Апсны» иредактор шхьалэу, абхаз-адыгэ филологием и Гупчэу Абхаз къэралыгъо университетым хэтым ипашэу Ахра Анкваб, Гупчэм иаспирантэу Асмаат Беиа мы мафэхэм «Адыгэ макъэм» ихьэклагъэх.

«Рифмы на Рице» зыфилорэ фестивалэу Къаныкьо Заринэ Абхазым илъэсипл хуэгъу шызэхышэрэм тыхэлэжьэнэу зэрэхуэгъэм фэгъэхыгъэ тхыгъэу тигъэзет къышхытхыгъагъэм Ахра Анкваб нэлуасэ тызэрэфэхуэгъэри, гъэзетэу «Апсны» иредакции ыкли абхаз-адыгэ филологием и Гупчэ тызэрэрагъэблэгъагъэри къышхытхыгъагъэ. Джи абхаз лъэныкъом иджэуап къэклогъоу мыр хуэгъэ. «Адыгэ макъэм» илофышэхэм хьаклэхэр нэлуасэ зашафэхуэгъэхэ зэхыхэ редакцием шыкыуагъ. «Адыгэ макъэм» иредактор шхьалэу Мэшлэкьо Саидэ гъэзетыр непэ зэрэлажьэрэм хьаклэхэр шигъэгъозагъэх, ащ имэфэкл къыдэклыгъохэмрэ Абхазым тыкызыкыжым ащ фэгъэхыгъэ тхыгъэхэр къызэрыхьагъэхэмрэ хьаклэхэм аригъэлъэгъу. «Апсны» иредактор шхьалэу Ахра Анкваб зэкъош лъэпкъхэм ягъэзетхэм иоф ащызышэхэрэр зэхыханхэу зэрэрагъэжьагъэм мэхъанэшхо зэрэритырэр, мамырныгъэр, зэкъошныгъэр гъэпытэгъэнхэм, нахь тызэрэшэным, тызэдэ-

лэжьэным ар зэрэфэлорышлэщтыр къыкыгъэтхыгъ. «Адыгэ макъэм» лутхэм ткъош абхазхэм ялъэпкъ гъэзет къызэрэдэгъэкырэм, ащ иоф зэрэдэшлэрэм афэгъэхыгъэ упчлэхэр хьаклэм ратыгъэх. Ахэм Ахра джэуапхэр къаритыжьзэ игуапэу хигъэунэфыкыгъ: «Зы бзэ унагъом адыгэхэмрэ абхазхэмрэ шыцых, лъэпкъ гъэзетхэр зэрэти-лэхэм мэхъанэшхо ил. Тыбзэхэм, культурэхэм, шэн-хабзэхэм якъэхуымэн фэлорышлэхэрэм лъэпкъ гъэзетхэри зэу ащыцых. Тапэклэ нахь игъэклотыгъэу тызэдэлэжьэн, тызэхыхан фае. Тэ ащ тыфэхъазыр».

Нэужым хьаклэхэр «Адыгэ макъэм» ихьаклэщ рагъэблэгъагъэх, редакцияр къарагъэллы-хьагъ, а мэфэ дэдэм АР-м и Лъэпкъ музей шылагъэх. Мыщ инаучнэ иофышлэ шхьалэу Тэу Аслъан Абхазым къыкыгъэхэр музейм икъэгъэлъэгъонхэм нэлуасэ афишыгъэх.

Къыкылэпкъорэ мафэм Ахра Анкваб ыкли Асмаат Беиа АР-м лъэпкъ иофхэмклэ, лэклиб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэм

клэ ыкли къэбар жьугъэм иамал-хэмклэ и Комитет итхьаматэу Шхьэлэхэу Аскэр луклагъэх. Ткъош республикэм шыц хьаклэхэм сыдыгъокли гугъэбэныгъэ хэлъэу зэрэпэгъоклыхэрэм, Адыгеим икырэ лыкло купхэми джаш фэдэу къазэрэащыпэгъоклыжыхэрэм ащ игугъу къышлыгъ. Теклоныгъэм и Мафэу бэмышлэу Абхазым шыхагъэунэфыкыгъэм АР-м и Лышхьэу Къумпыл Мурат зэрэхэлэжьагъэм осэшхо зэрэфашыгъэр Ахра Анкваб хигъэунэфыкыгъ.

Абхазым ишхьафитныгъэ фэбэнэгъэ адыгэ клалэхэм яшлэж зэрагъэлапэрэм игугъу къышлыгъ Ахра Хьодэ Адам къызшыгъуэгъэ чылэу Хьалъэкъуае икъэклогъухэм ащыц зэрэшылагъэр къылотыгъ. Джаш фэдэу Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ филологиемрэ культурэмрэклэ ифакультетрэ абхаз-адыгэ филологием и Гупчэрэ зэрэзэдэлэжьэщтхэм фэгъэхыгъэ зэзэгъыныгъэм иапэрэ лъэбэкъоу ашыгъэхэм, адыгэ клэлэгъаджэхэм ялекциехэр Гупчэм зэрэщыклогъэрэм

тызэхъожьыным мэхъанэшхо зэрилер къыхигъэщыгъ.

Лъэпкъхэм язэпхыныгъэ зыгъэпытэщт иофхьабзэхэр лъыгъэклогъэгъэнхэм ишлогъэшхо къызэрэклогъэтир Шхьэлэхэу Аскэр къылуагъ. Урыс культурэм имафэхэр бэмышлэу Адыгеим икълэ шхьалэ зэрэщыкылагъэхэр, ащ фэдэу адыгэ культурэм имафэхэри республикэм зэрэщызэхашэщтхэр ащ къылотыгъ. Къэбэр-тэе-Бэлыкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэ-сым, Ставрополь ыкли Краснодар крайхэм, Ростов хэкум ялыклогъэр иофхьабзэхэм къызэрэрагъэблэгъагъэхэр къыхигъэщыгъ. Абхазым къыкыгъэ хьаклэхэри мэфэклэу къэблагъэрэм хэлэжьэнхэу ащ ригъэблэгъагъэх.

Адыгэ культурэм, шэн-хабзэхэм ныбжыкылэхэр нэлуасэ зашафашырэ лагерэу «Адыгэ Хабзэ» зыфилоу зекло зыгъэлсэфыплэу Рыфабгъо мы мафэхэм шылажьэрэм Абхазым къыкыгъэ хьаклэхэр зэрэшылагъэхэм фэгъэхыгъэ

Сурэтхэр: А. Балабасъ

Ахра ягугъу къышлыгъ. Мыщ фэдэ зэпхыныгъэ тиредакциехэм азыфагу илыным зэрэклэ-хьопсырэр, журналистхэмклэ

игъэклотыгъэ къэбар къыкылэпкъорэ къыдэклыгъохэм ащыц къышхытхыгъэу тыцт.

ТЭУ Замир.

Ныбджэгъу лъаплэхэр!

Тигъэзетеджэхэм макъэ ятэгъэлэу — къыхьащт илъэсым иапэрэ мезих иклетхэгъу уахэтэ макло. «Адыгэ макъэр» къышхулулэнэу шыуфаемэ, мыщ фэдэ уасэхэмклэ ар къышхутхыкыным шыулэжыгъ:

Урысыем и Почтэ икьутамэхэм
Индексэу П4326-р:

мэзи 6-м — сомэ 1150,86-рэ;
мэзи 5-м — сомэ 959,05-рэ;

мэзи 4-м — сомэ 767,24-рэ;
мэзи 3-м — сомэ 575,43-рэ;
мэзи 2-м — сомэ 383,62-рэ;
зы мазэм — сомэ 191,81-рэ.

Индексэу П3816-р, фэгъэклогъэнхэр
зылэхэм апае

мэзи 6-м — сомэ 1130,58-рэ;
мэзи 5-м — сомэ 942,15-рэ;
мэзи 4-м — сомэ 753,72-рэ;
мэзи 3-м — сомэ 565,29-рэ;

мэзи 2-м — сомэ 376,86-рэ;
зы мазэм — сомэ 188,43-рэ.

«Адыгэ макъэр» зычлэт унэм шыушыклатхэу ащ шыуаклозэ шыухьы-жын зыхуыкы, илъэсныкъом тефэщт уасэр — сомэ 150-рэ.

Корпоративнэ шыкыкыкылатхэхэрэм лъатыщтыр сомэ 240-рэ, гъэзетыр 15-м нахь мымаклэу къышхутхыкыным фае, Мыекъуапэклэ ар шыу-иофшлалэхэм къашхуфылауащэжыгъ.

Шэныгъэ тхылъыкI

Лъэпкъ губзыгъагъэм инэпэеплъ

Адыгэ жэрыло творчествэр лъэпкъым идунэететыклагъэр, идунэегурылоклагъэр, акылы-кыулаеу кьолыгъэр, зэкIэ шылэныгъэ гьогушхоу кыкIугъэр, пэкIэлыгъэр, шлошъхуныгъэу, гурыгуазэу ыкIи чыжьэрыпльагъэу хэлыгъэр зыщызэлугъэклагъ.

Лъэпкъыр дунаим зытетым кышхэгъэжыагъэу псэукIэ-гъэпсыкIэу, шыкIэ-хабзэхэу нэмыкI лъэпкъхэм кьахэзгъэщыхэрэр зыщыгъэунэфыгъэх ыкIи зыщыпсыхыагъэх. КIэкIэу кьэплон хъумэ, адыгэ фольклорыр — лъэпкъым ынэпэ шыпкъ, ар зэбгъашIэу, зэхэпфэу, бгъэунэшкIу къэс, лъэпкъым лъэныкыуабэкIэ шлоу хэлыгъэр ыкIи ылэжыгъэр нафэ кыпфэхъу.

Адыгэхэр — лъэпсэ куу зилэ цыф лъэпкъ, ащ уетIэ къэс, бэ гъэшлэгъонэу кычIэщырэр ыкIи ар ашIэу шлэныгъэлэжъхэм зыфагъазэ.

ТхылъыкIэ шхьомчышъо дахэу адыгэ тхыпхэр кызышIэпкъыгъэу, лъэпкъ тамыгъэр гу сурэтэу зытетыр мэкIаим тет пстэумэ анахъу сынэгъу кыкIидзагъ.

«ХьакIэщ кьэбархэр» — ыцIэр. Зэу сшъхъэ щызэблэкIыжыгъэ лорIотэкIо Iазэхэу, абдзахэхэу, зэхэхэу — Klyayxэу Зэфэсрэ Исмахилэрэ афэгъэхьыгъэу гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэрашэм ыцIэ зыхьырым фольклорымкIэ иотдел IофышIэхэм конференцие инхэу, Iэнэ хъураехэу, нэмыкI Iофтхьабзэхэу рагъэлоклыгъэхэр. Щэч хэлъап ахэм зэкIэм язэфэхьысыж шлэныгъэ угъоигъэ зэгъэклугъэу мы тхылъыр зэрэщытым.

«ХьакIэщ кьэбархэр»

АдыгэхэмкIэ пасэм хьакIэщыр еджэпIэ-гъэсэпIэшхуагъ, ащ уасэу илагъэр, мэхъанэу хэлыгъэр шлэныгъэ угъоигъэ зэгъэзфагъэхэу тхылъэу кыдагъэкIыхэрэм ащызэлугъэклагъ, тхыгъэхэу гъэ мин тешлагъэми кIодыштэп.

ТхылъыкIэм иапэрэ зэгъохыпIэ

нэкIубгъуитIум зэратегъэу лIэкъо чыгъэу, Klyay ДэунэжыкIо Исмахилэ кытекIыгъэхэр къэзылуатэрэм зэлъеубыты. Чыгъэ лъапсэм Klyayxэм ялIэкъо тамыгъэ тет, ар шъхьалы, Klyay Исмахилэ текIыгъэхэм кьутэмэ дахэу заубгъугъ. (Мы сурэтыр зышIыгъэр Хэкужэ Сэфэрбий).

Тхылъыр зэхэзгъэуцуагъэр, пэублэ гушыIэр, зэхэфхэр, елолапхъэхэр зытхыгъэр ыкIи хэу тыным фэзыгъэхъазырыгъэр гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу Т. КIэрашэм ыцIэ кIэ щытым инаучнэ IофышIэу, филологие шлэныгъэхэмкIэ кандидатэу Нэхэе Саид.

«ХьакIэщ кьэбархэр: Klyay Исмахилэ илотэжъхэр» зыфиIорэм кыдэхъагъэх зэлъашIэрэ лорIотэкIо-тхыдэлэуатэу, оредыло Iазэу Klyay ДэунэжыкIо Исмахилэ ыгу, ышъхъэ кьарынагъэхэу, лъэпкъым кыфигъэнэжыгъэхэр.

«Klyay Исмахилэ илотэжъхэр

ежъ абдзэхабзэкIэ кызырило-тэжыгъагъэхэу кьэдгъэнэжыынхэм тыпылыгъ. Ащ мэхъанэ гъэнэфагъэ иIэу тэлъытэ: апэрэмкIэ, абдзэхэ кьэлуакIэр зыфэдагъэр хьышъэм кьыхэнэ, ятлонэрэмкIэ, адыгабзэм итхыдэ зэхэфын пылхэмкIэ ишIуагъэ кьэклонэу тэгугъэ», — elo Нэхэе Саидэ.

Тхылъыр пэублэ гушыIэу Нэхэе Саидэ кышIыгъэм кызырIуехы. Ащ Klyay Исмахилэ исурэт щытэлъэгъу. Икьуаджэу Хьакурынэхъаблэ ыкIи Шэуджэн районым, ащ фэдэ кьабзэу, Адыгэ шьолъырым, лIэкъом лIым ыцIэ ащылугъэу зэрэщытыгъэр, ышIэрэм гъуни-нэзи имыIэу зэрэгубзыгъагъэр, тхыдэлотэ Iазэм шэн гъэтылыгъэ, гурыгъозэ ин зэрилагъэр, гукIэгъушхо зэрэхэлыгъэр, шъхьэкIэфэныгъэхэу кызырIэлэжыгъэр щыкIэгъэтхыгъ. Цыфхэм кызырIотэжырэмкIэ, Исмахилэ лорIотэкIо дэгъу кьодыгъэп,

лофшIэкIошхуагъ, ащкIэ ныбжы зэхэдз илагъэп, шэнышIо-цыфышIугъ. Чыгъхэтэ дахэ илагъ, бжъэхъоным фытегъэпсыхъэгъагъ, имыхъамели сыдигъуи цыфхэмкIэ тIупщыгъагъэ. ГушыIапэм ащ иавтор кышхело Klyay Исмахилэ иунагъо зыфэдагъэр, Даурмэ япхъоу Нахъо ишъхъэгъусагъ, ащ унэгъо хьызмэтыр дэгъоу зэрехъэщыгъ. Бзылфыгъэр Iушыгъ, хъупхъагъэ, Исмахилэрэ Нахъорэ ялорэ-яшIэрэ зэтэхъэу зэдэпсэугъэх. Ялфыгъэхэу Хьамед, Абузачыр, Долэтбий, Нэфсэт зэдапугъэх. Тым нахъ пэблэгъагъэр ыкIи лордэгъэзагъэр сыдымкIи Долэтбий ары.

Klyay Исмахилэ кызыхъэхъэгъэ я XIX-рэ лIэшIэгъум ыкIэм щыIэкIэ-псэукIэ шапхъэу адыгэхэм ахэлыгъэр дэгъоу пкырыхъагъэу, ыгу риубытагъэу щытыгъэх. ХьакIэщ пчъэ кьогъум кьотэу, нахьыжхэм ягушыIэ ащ бэрэ ышыпыгъ, ыпщыжыгъ, а зэкIэ илэпIагъ ыкIи ышъхъэ риубытагъэр, анахъ «кIэлэегъэджэкIошхоу» иадыгэ лъэпкъ IуигъэкIэжыныр фызышIокIыгъ.

ГушыIапэм шлэныгъэлэжъэу Нэхэе Саидэ кышхело: «...Пшысэми, кьэбарыжъми е нэмыкI лорIуатэмэ ащыщми кыIуатэ зыхъукIэ Исмахилэ (кызырIотэжырэмкIэ) хэз ышIыщыгъэп. Ащ шIэжъ инрэ IупкIагъэрэ хэлъэу зигугъу кышIырэмэ ацIэ-

хэр, альэкъуацIэхэр, чыпIацIэхэр, хъугъэ-шIагъэхэр зыщыхъугъэ илэсхэр, мазэхэр, мафэхэр кьыдигъэсыжыщытыгъэх.

...Klyay Исмахилэ идышъэ кон илыхъы мыш фэдэ адыгэ лорIотэ зэфэшъхъафхэр: кьэбарыжъхэр, пшынальэхэр, хьышъэхэр, пшысэхэр, хъохъухэр, хьырыхъэхэр ыкIи нэмыкI лорIуатэхэр».

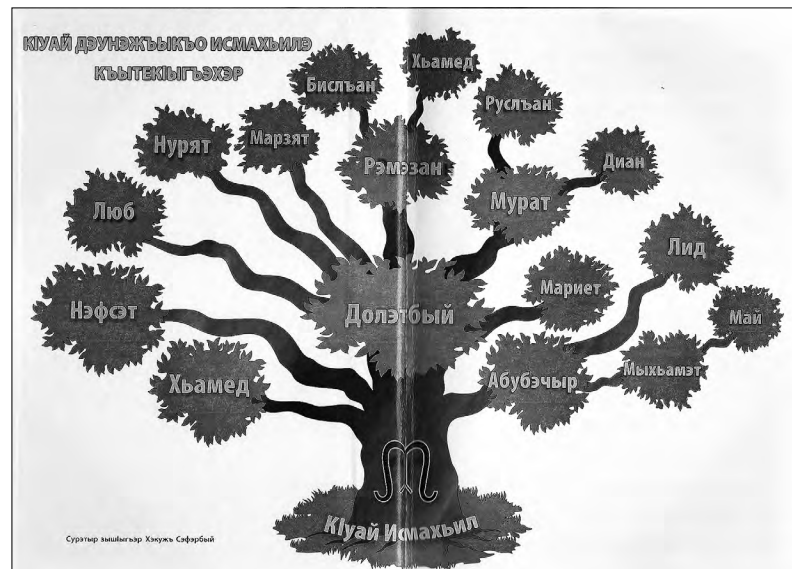
Кыхэгъэщыгъэн фае лIы губзыгъэм дэгъэ адыгэ гъэсэгъабэ кIоу, Iоф кызырэщашIэ-щыгъэр. Ахэр: шлэныгъэлэжъу-гъоахIэхэу Хьэдэгъэлэ Аскэр, Хьуажэ Махъмуд, МэрэтыкIо Мыхъутар, Бырсыр Батырбий, нэмыкIхэри. Ащ кыIотагъэу бэ атыгъэр, ахэр гуманитар ушэ-тынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым ихъарзынэщ хэлыхъ.

Зы лIым иакъыл-губзыгъагъэ кыпыкIыгъэ Iотэжъхэр, нарт кьэбархэр, тхыдэхэр, джы кызынэсыгъэм тишлэныгъэлэжъхэр зыдэлажъэхэ екъу, дэгъугъэ ахэмкIэ зэрифэшъуашэу акылы зыжыгъэ зыхэлъ гупшысэхэр кьалэкIэжыгъэхэмэ. Щэч хэлъап, Klyay Исмахилэ лъэпкъ губзыгъагъэр зыхэгъошхэу ыкIи ар зые адыгэхэм алуигъэкIэжыгъ.

НэкIубгъо 220-м ехъурэ тхылъым кыдэхъагъэх Нарт эпосым щыщ кьэбархэр, адыгэ лIыхъужэ ордэхэмрэ ахэмкIэ кьэбархэмрэ, фэлэ-фэшIэ лорIуатэхэр, кьэбархэр, пшысэхэр, уахътэр зэралы-тэщыгъэр, хьырыхъэхэр, елолапхъэхэр ыкIи зэхэф гушыIа-лър.

«ХьакIэщ кьэбархэр» адыгэ лъэпкъым ищыкIэгъэ IофшIэгъэ гъэнэфагъ, ащ иавтор-зэхэгъэу-цуакоу институтым фольклорымкIэ иотдел IофышIэ шъхъалэу Нэхэе Саидэ, кьыдэкIыгъом иредатор шъхъалэу, филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу Гъыш Нухъэ, редакторэу, филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу БиданэкIо Марзият, рецензентэу, филологие шлэныгъэхэмкIэ докторэу ЦуекIо Нэфсэт Iофышхоу зэшIуахыгъэмкIэ рэзэныгъэр кьалэжыгъ. ТхылъыкIэм «Гъогу мафI!» фэтэлэ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Уголовнэ пшъэдэкIыжъ арагъэхъыщт

КъэкIыхэрэмрэ хьалэу лъэпкъхэмрэ ащыщхэу Тхылъ Пльыжыым дэхъагъэхэм якъэугъоинрэ ялугъэкIынрэ апае Урысыем уголовнэ пшъэдэкIыжъ щарагъахызэ зэралыщтым фэгъэхьыгъэ унашъом кIуачIэ илэ хъугъэ.

«Рядовка мацутае» зыфиIорэ хьалур, женьшенир, «радиола розовая» зыцIэр хэбзэнчъэу кьэзыугъоихэрэм, зыщэхэрэм ягъэпщынэн фэгъэхьыгъэ зако-ныр мы илэсым мэлылфэгъум Къэралыгъо Думэм идепутатхэм аштагъ. УФ-м чIыопсымкIэ и Министерствэ зэхигъэуцогъэ унашъом кышхепчыхъ анахъэу аналэ зытырагъэтын фэе лъэныкыохэр. Урысыем и Правительство и Тхьаматэу Михаил Мишустиным ыIапэ а документым кIидзэжыгъ.

Шлэныгъэлэжъхэм зэрагъэунэ-фыгъэмкIэ, хэбзэнчъэу кызыр-аугъоихэрэм пае ахэм япчъа-гъэ, чыпIэу зэлъаубытырэм хэпшыкIэу къакичыгъ. Iзэгъу уцхэу къэкIыхэрэм мы аужырэ илэс 20-м къащыкIагъ. Аужып-къэм кьыхэкIы ахэр Урысыем ращыхэу, IэкIыб кьэралыгъохэм алэклагъахъэу. «Ащ фэдэ хэбзэ-уьоныгъэ зышIыхэрэр тазырхэм кызырамыгъэуцухэрэм пае нахъ лъэшэу агъэпщынэнхэ фаеу зыкIэхъугъэр», — кыIуагъ

Урысыем чIыопс кьэкIуапIэ-хэмкIэ ыкIи экологиёмкIэ иминистрэу Александр Козловым.

Тхылъ Пльыжыым дагъэхъгъэ хьалэу лъэпкъхэмрэ къэкIыхэрэмрэ хэбзэнчъэу кьэзыугъоихэрэм, зыщэхэрэм шIокI зимылэ IофшIэнхэр сыхъат 480-м нэсэу арагъэгъэцэкIэщтых, е илэси 4-м нэсэу хъапс атыралъхъащт, тазырэу сомэ миллион арагъэ-тыщт.

Анахъэу агъэпщынэщтхэр

Зэлухыгъэ кьэбарпылгъэIэс амапхэр.

IэнатIэхэр зылыгъхэр, пэшлоры-гъэшъэу зэзэгъыхы, куп гъэнэ-фагъэм хэхагъэхэр ары. Мыщ фэдэ бзэджэшIагъэм хэчагъэхэу зэгугъафэхэрэм афэгъэхьыгъэ кьэбарыр хэбзэхъумэкIо кьу-лыкьухэм алэклагъахъэзэ ашIымэ, ишIогъэшхо кызырэкIощтым уехъырэхъышэнэу щытэп.

Урысыем и МВД, Урысыем и ФСБ и ГъэлорышIапIэу кьэра-

лыгъо гъунапкъэм ищынэгъон-чъагъэ фэгъэзагъэм, Федераль-нэ таможеннэ кьулыкьум ялIы-кIохэм ащ фэдэ бзэджэшIагъэ-хэм гъогур афыпыбзыкIыгъэ-ным аналэ тырагъэты, рейд зэ-фэшъхъафхэр зэхащэх.

Урысыем чIыопсым икьэухъумэнкIэ и Минис-терствэ ипресс-кьулыкьу

Тилъэхъан илхъужъхэр

ДзэкIолIхэр ыкIи ахэм яунагъохэр

Сергей Путилин

2018-рэ ильэсым кышгъэжъагъэу МыекIопэ къэлэ къээзкъ обществэм икIээзкъ хыкум итхъамат. Я 227-рэ артиллерийскэ бригадэм зээзгыныгъэ дыкIэтхэгъэу непэ ащ ипшъэрлхэр «кIэпсэжыиэм шъхъарыкIыгъэу» егъэцакIэх. Сергей реактивнэ системэ зыхэт машинэу «Ураган» зыфило-рэм ис. Пшыз къээзкъы-дзэм иатаман ищытху тхылъ кыфагъэшъошагъ.

Сергей Сергей ыкIор кIэлэцIыкIуи 6-мэ зэратэм емылбтыгъэу, и Хэгъэу кыуухъумэнэу унашъо ышIыгъ. Зы такыкIрэ иунагъо цыгъупшэу кы-хэкIырэп. Окоп цIынэм дэлъэу ыгу къээзгъэфа-бэхэрэм зэу ащыц бэмы-шIэу ащ шъэожъыи кы-зэрэфэхъугъэр.

Джаш фэдэу зэолIым кыкIот ыкIи ыгу кыде-щэе ишъхъэгъусэу Маринэ. Урысые ухъумакохэм экIэми япсауныгъэ пытэ-ным, ящылэныгъэ къэухъу-

мэгъэным афэгъэхыгъэ тхъэлъэлухэмкIэ ащ имафэ еублэ ыкIи ибзылфыгъэ пшъэрлхэр зэрэфэлъэ-кIэу егъэцакIэх.

— Унагъор — насы-пышIо зэшъхъэгъусэх, сабийхэм ящхы макъ, шульэгъур, чэфыгъор. Сэ сынасыпышу, сыда плэмэ тиунэгъо лужу хэбзэ гъэ-нэфагъэ ил: кIини хъари зэдэдгощыныр, — еIо Марина Путилинам.

Юрий Михайлиди Мые-кIуапэ ирайон къээзкъ обществэ 2014-рэ ильэсым кыыхъагъ. Мы уахтэм ар МыекIопэ къэлэ къээ-зкъ обществэм иатаман игуадз. ХэушъафыкIы-гъэ дзэ операциер рамы-гъажъээ зэкIэ Iофтхъа-бзэу республикэм шыкло-хэрэм къээзкъ отделыр къащигъэлъэгъуагъ. Къэ-зэкъ дзэ-шъоф угъоин-хэм, спорт зэнэкIокIухэм ахэлэжъагъ.

Юрэ ятэу Владимир Панаэт ыкIор МыекIопэ къээзкъ отделым изэхэ-щэн чанэу хэлэжъагъ.

ХэушъафыкIыгъэ дзэ операцием иапэрэ ма-фэхэм къащегъэжъагъэу Ю. Михайлиди кIуылыкIур

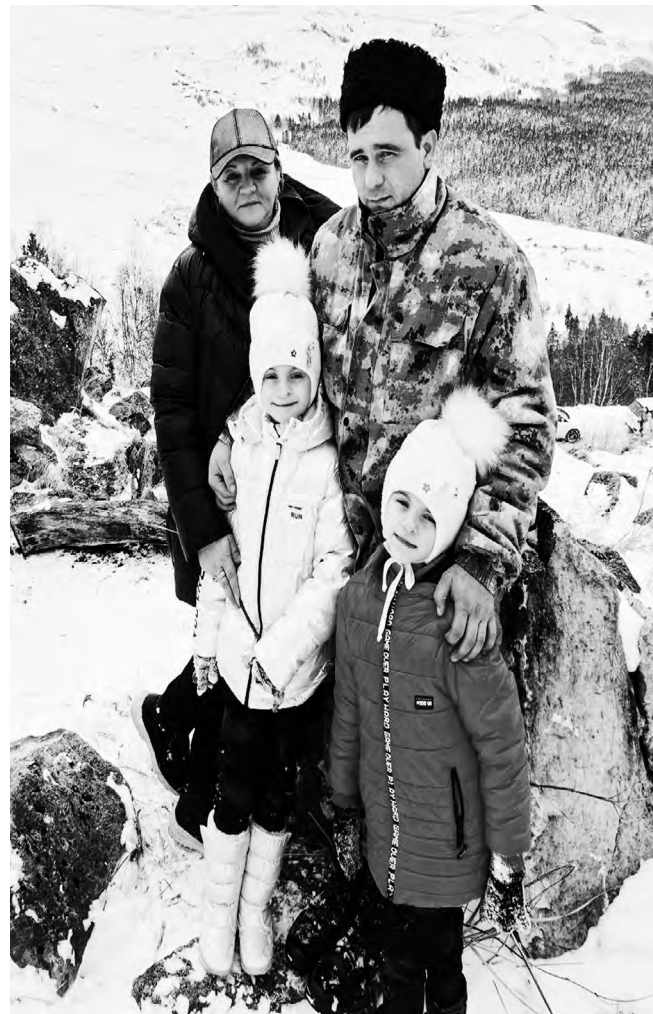
ехы. УIэгъэ хыльэхэр кытырацэхэ ипсауныгъэ зыпкэ зырегъэуцожъым ыуж етлани ащ ыгъээз-жыгъ. Я 227-рэ МыекIопэ артиллерийскэ бригадэм водитель-механикэу хэт.

Юбилейнэ медалэу «Адыгэ Республикэр зы-зэхачагъэр ильэси 100 мэхъу» зыфило-рэр, къа-щэу «За заслуги перед Кубанским казачеством», тамыгъэу «Гвардия Рос-сийской Федерации», щытху ыкIи рэзэныгъэ тхылъ зэфэшъафхэр Юрэ кыратыгъэх.

Юрэ пшъэшъэжыитIумэ ят, ахэм арэгущо.

«Сиунагъо сэркIэ къо-тэгъушху, сипкIэу! Ахэр сигупсэх, кыспэлблэгъэ цIыфых, яфэбагъэ тидэ сыщылэми кыспэлэсы. Ахэм яшIуагъэкIэ сыгу щизэу жыи кIэсэщэ. Си-щылэныгъэ лъызгъэкIуа-тэрэр сишъхъэгъус, сьд фэдэ унашъо сшIыгъэ-ми ащ кызыдырегъаштэ, ащкIэ инэу сьфэраз», — еIо Юрий Владимир ыкIом.

МыекIопэ къээзкъ отделыр.

Сурэтхэр: МыекIопэ къээзкъ отделыр.

Джэджэхъаблэ щыщ кIэлэеджакIор апэрэхэм ащыщ

КIэлэцIыкIу писъмэхэмкIэ я XXI-рэ урысые зэнэкIокIоу Урысыем и Почтэ гъэ къэс зехищэрэм зэфэхысыжъхэр фашIыгъэх.

«Писъмэм идесэ анахь дэ-гъур-2023-рэ» зыфило-рэ зэнэ-кIокIу хэлэжъагъэхэм ащы-щэу кIэлэеджакIо 48-мэ ыкIи кIэлэегъэджэ 13-мэ лъэныкIо зэфэшъафхэмкIэ текIонгъэр кыдадыгъ.

ЗэнэкIокIу изы лъэныкIоу «Унэгъо насыпышIом ишпхъ» зыфило-рэмкIэ лауреат хъугъэ

Адыгэ Республикэм и Теуцожь район ит къуаджэу Джэджэхъа-блэ дэт я 7-рэ гурыт еджапIэу ДжармэкIо Нухъэ ыцIэ зыхы-рэм икIэлэеджакIоу ЛIыбзыу Альбинэ.

ЗэнэкIокIу хэлэжъагъэмэ анахъэу зыкызыцагъэлъэгъуа-гъэр патриотическэ писъмэхэм ятхын ары: «ЩыI ащ фэдэ сэ-

нэхъат — Хэгъэгур къэбгъэгъу-нэныр», «Сэ сыгуфакIу», «Унэ-гъо насыпышIом ишпхъ» зы-филохэрэр ыкIи нэмыкIхэр. Къэралыгъом хэхъоныгъэу ышIыхэрэм, ащ ежъхэм ялахъэу халъхэрэм, уасэ зыфашIхэрэм ныбжыкIэхэр къатегушIэх.

ЗэнэкIокIу ипшъэрлхэр акылыгъэ хэлъэу ягупшысэхэр

ныбжыкIэхэм кыралотыкIы-ным фэгъэсэгъэнхэр, нидэль-фыбзэм имэхъанэ зэхягъэшIы-кIыгъэныр ыкIи писъмэ тхыным творческэ еклопакIэ фашIы-шъоу гъэсэгъэнхэр ары.

2023-рэ ильэсыр пштэмэ, унагъом, шульэгъум ыкIи зэгу-рылоныгъэм я Мафэ фэгъэ-хыгъэу социальнэ-культурнэ шIоигъоныгъэхэм я Фондэу С. В. Медведевар зипащэм ябгъонэрэ тхылъыр кыдыгъэ-кIыгъ, ащи зэреджагъэхэр «Унэ-гъо насыпышIом ишпхъ».

Аужырэ ильэсхэм зэнэкIо-кIу хэлэжъагъэхэм ялофшIа-гъэхэр «Хэгъэгур тидэ кы-

щэжъэра?» зыцIэ земышъогу тхылъ тIокIэу тхылъеджапIэ-хэм аратыгъэхэм къадэхъагъэх. Зэхэт тиражыр экземпляр мин 45-рэ мэхъу. Лъэпкэ зэнэкIо-кIоу «Ильэсым итхылъ» зыфи-ло-рэм лауреатыцIэр кышыфа-гъэшъошагъ а тхылъхэм ащы-щэу «Сиунэ амурскэ къэлпъа-ныр ис» зыцIэм.

КIэлэцIыкIу писъмэхэм ят-хылъхэм пэублэ гушIлэхэр къафашIыгъ УФ-м и Прези-дентэу Владимир Путиным, УФ-м зыкызухъумэжыгъэным-кIэ иминистрэу Сергей Шойгу, къалэу Москва имэрэу Сергей Собяниным ыкIи нэмыкIхэм.

АЩЭМЭЗ ИКЪАМЫЛ

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей къэгъэлъэгъон проектэу «Ащэмэз икъамыл» зыфилорэр къыщызэуахыгъ.

Адыгэ къамылэу ащыгъупшэ-жыным нэсыгъэм имэхъанэ зыкъегъэлъэгъыгъэным ар фэгъэхьыгъ.

«Ащэмэз икъамыл» зыфилорэ проектэм адыгэ лъэпкъымкӀэ мэхъанэшхо иӀ. Къамылыр ижы-жыжыкӀэ адыгэхэм анахь якласэу агъэфедэщтыгъэ мэ-къэмэ лэмэ-псым, къамылапщэ лӀпӀасэхэм ар «къагъэгущыла-пэу» зэрэщытыгъэр фольклор тхыгъэхэм къалуатэ. Тиныбжы-кӀэхэр ащ нэлуасэ фэхъунхэ амал яӀ.

Къэгъэлъэгъоным икуратор шхъалэу Лъэпкъ музейм этно-графиемкӀэ иотдел ипашэу Цей Сусанэ зэхэхэр къызэлуиыхыгъ.

«Музыкальнэ лэмэ-псымэ анахьжыжыгъэм ащыщ къамылыр. — **къылуагъ Сусанэ.** — Адыгэ культурэм ащ чӀыплӀэшхо щей-быты, ар лъэпкъ искусствэм ыкӀи культурнэ кӀэным янӀэ-еплӀ. БлэкӀыгъэ лӀэшлӀгъухэм сьд фэдэрэ мэфэкӀи къамы-лыр къыщылуштыгъ, къамылап-щэхэм шхъэклафэ афашы-щтыгъ. Адыгэхэм якыни яхъя-ри къамылым адигошчыгъ: мэкъэмэ чэфыри, гыбзери. Ильэс 50-кӀэ узэкӀлӀбжыжымэ лэмэ-псымэр ащыгъупшэжыжыным нэсыгъагъ. Мы гумэкӀыгъом

идгъэзыжыжы шӀэныгъэлъэ-жыжыгъэм адыгэ культурэр зышлӀ-гъэшлӀгъонхэмрэ дӀэлъэжӀнхэу рагъажы, къамылым имэхъанэ къалъэгъыгъыгъ».

Зэхэхэр лӀыгъэкӀотагъ АР-м изаслуженнэ сурэтышлӀу, адыгэ-хэм яжыжырэ искусствэ иушэ-такӀоу ГъукӀлӀ Замудин. Ащ адыгэ къамылыр лъэпкъым лӀыгъэкӀэжыгъ, имэкъамэ ыгъэ-жыжыныгъ.

«НепӀэпӀэрэу къамылым фэ-гъэхьыгъэ къэгъэлъэгъон АР-м и Лъэпкъ музей къыщызэуа-хыгъ. Къамылыр — лъэпкъым ымакъ, инӀэпӀеплӀ. Ащэмэз къыщэжыгъэ къамылыр непӀэ-мафэм мӀбзэрэбзэ. Лъэпкъ лэмэ-псымэхэм яшӀынкӀэ лӀпӀ-асэхэр мымакӀлӀу тӀӀ: Нэгъой Заур, Абыдэ Хъис, Нэгъэрэкъо Казбек, ТӀэшъу Аслъан, Увыж Анзор, СтӀашъу Мадин, нэмыкӀ-хэри», — **къылуагъ ГъукӀлӀ Замудин.**

Зэхэхэм къыщыгушчылагъ лъэпкъ лӀофыгъохэм агъэгумэ-кӀэу Чэмышхо Гъазый.

«Къамылым къыкӀлӀгъэ гъогур лъэпкъым ибайныгъэ шхъаӀ. Тэ тиныбжыжыгъом ар агъэфе-дэщтыгъэп, кӀодыжыжыным илоф нэсыгъагъ. ГъукӀэ Замудин фэдэ цӀыфхэм лэмэ-псымэр къытфау-

хъумагъ», — **къы-хигъэщыгъ Чэмы-шхо Гъазый.**

Археолог цӀэ-рылоу, АР-м и Лъэпкъ музей ина-учнэ лӀофышлӀэ шхъалэу Тэу Аслъан гушчылагъу тыфэхьыгъ.

«Къамылым итарихъ Нарт эпо-эи», — **къытфилотагъ Тэу Аслъан.** — Ащэмэз

пшыгъэу чыгъ лъапсэм зыри-гъэкӀыгъэу хэчъыгъ, ау ошлӀ-дэ-мышлӀу мэкъэмэ дахэ горэм ар къыгъэлъэгъагъ. МафӀэр къыз-дӀулыкӀыр чӀыплӀэм зекӀуалӀэм, хампыумэ чыгъым рашхыкӀы-гъэ гъуанэм жыр арӀпӀэшъ, мэкъэмэ дахэ къарылулӀу зехихыгъ. Ащэмэз ар къыриуп-кӀи, апӀэрэ къамылыр ышӀыгъ.

АР-м изаслуженнэ сурэты-

шлӀу, модельерэу **СтӀашъу Юрэ къызэрилуагъэмкӀэ**, «...Джырэ уахътэм къамылым фэгъэхьыгъэ пшысэм къыхахыжыгъэу лэмэ-псымэм имэхъанэ къалъэгъыжы. НепӀэрэ дунаим ар къыхащэжы-нышъ, къыткӀэхьухьэрэ лӀэужхэм агъэфедэн алъэкӀышт».

«Адыгэ къамылым фэгъэхьы-гъэ къэгъэлъэгъон зэрэзэхэ-щагъэм мэхъанэшхо иӀ, — **хи-гъэунафӀыкӀыгъ шӀэныгъэлэ-жыу Унэрэкъо Рае.**

«Къамылыр аукудыеу иууп-кӀынэу щытӀ. Ышхъапэ щегъэжыгъэу ыльапсэ нэс уелӀ-бэхьызэ лӀкӀэ уушэтын фӀае, ащ игъумагъэ, ипытагъэ, зэрытыплӀ пчъагъэу зэрэзэтеуыгъэр — зӀкӀэми мэхъанэ яӀ. Хъунэу къахэщырэр къамылышӀхэм къыраупкӀы, ау къамылышӀхэм щы нӀлӀп къыхэкӀырэр. Къамыл кӀоцӀыр мызӀикӀу, ыкӀоцӀ зэхэ-кӀэу щытмэ, мэкъэ тэрэз къы-

тыщтӀ, ащ лэмэ-псымэ хӀэшлы-кӀышӀуштӀ. Я 19-рэ лӀэшлӀгъум къыщыублагъэу къамылыр гъу-чӀым хашӀыкӀу аублагъ», — **ело лъэпкъ купэу «ДжэныкӀу» зыфилорэм ипашэу Юсып Заур.**

лофтхъабзэм Адыгэ Респуб-ликэм ишӀэныгъэлъэжыжыгъэм ащыщ-хэр, лъэпкъ интеллигенцием инахыжъ гъэшлуагъэхэр, АР-м культурэмкӀэ и Министерствэ илӀыкӀохэр, еджӀплӀэ зэфэшъ-хӀафхэм ачӀэсхэр, журналист-хэр ыкӀи искусствэр зикӀасэхэр хӀэлъагъэх. МӀфӀкӀ зэхэхэр зэгъафӀагъэу, узӀэпищэу, уигъэ-далоу гъэпсыгъагъэ.

Адыгэм ыльапсэ зэрэкуум, тикультурэ зэрэбаим, ащ лъэп-кыхэр зэрэзӀрипхыхэрэм, ты-зэрэзӀфищӀэрэм щӀч хӀэлӀп.

ЛЪЭПШЫКӀО

Фатим.

СурӀтхэр: А. лӀшын.

Ахъщэр тэрэзэу агъэзекӀоным фагъасэх

АР-м и Лъэпкъ тхыӀеджаплӀэ илофышӀэхэм курсхэр афызэхашагъэх, ахэр зыфэгъэхьыгъэхэр мылькум игъэ-зекӀон ишапхъэхэр ары. Курсхэм язэхэщакӀу УФ-м и Правительствэ дӀэжъ щылӀэ Финансовэ университетыр.

ЦӀыфхэм яфинансовэ культурэ изы-къегъэлъэгъоным анахь пшӀэрылышхоу мы лофтхъабзэмкӀэ тхыӀеджаплӀэм зыфе-гъэуцужы.

ТхыӀеджаплӀэм илофышӀэхэм зера-лытӀэрэмкӀэ, мы лӀофшӀэным мэхъанэ-

шхо иӀ, сыда плӀомэ джырэ уахътэм финансхэм ягъэзекӀон щынӀэгъончъэ-жыжӀ. Цифрэ, технологиякӀэхэм хэгъэгур зыщатехьыгъэ лъэхъаным финансхэм япхыгъэ шӀэныгъэхэр лые хъухэрӀп, ары пакӀошъ, къашхъапэх.

Шъугу къэдгъэкӀыжыжы, мы лъэны-къомкӀэ Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхыӀеджаплӀэ лофтхъабзэ зэфэшхӀафхэр зӀрихъагъэх. АР-м и Гупчэ Банк илофы-шӀэхэм лӀэнэ хъураеу «Финансовэ культу-рэмрэ щынӀэгъончъэнымрэ» ыкӀи «Зе-кӀоным фэгъэхьыгъэ Адыгеир — хъакӀэ-щыр» зыфилорэр мыщ цызэхашагъа-гъэх. Урысые Банкым и Къутамэу Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ банк ипашэу Сергей Самойленкэр, экономи-кэмкӀэ иотдел ипашэу Елена Аспидовар, лъытэн ыкӀи щӀэн системэм исектор ипашэу Мыгу Адам ащ хӀэлъэжыгъагъэх ыкӀи къыщыгушчылагъагъэх. А лӀофыгъомэ зӀкӀэмэ къакӀлӀэжыкӀо финансовэ лъэны-къом цӀыфхэм нахъ хӀэшлыкӀ фырылӀэныр.

Джащ фэдэу тхыӀеджаплӀэм зӀпхы-ныгъэхэр адыриӀэх Роспотребнадзорым и ГъӀорышлӀапӀэу Адыгэ Республикэм щылӀэм; «Объединение потребителей России» зыцӀэ Урысые общественнэ движением и ШӀолпыр къутамэ; «Центр гигиены и эпидемиологии в Республике Адыгея» зыфилорэм. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхыӀеджаплӀэрэ мы зыцӀэ къетлуагъэхэмрэ зэгъусэхэу лӀэнэ хъурае-хэр, зӀлуӀлӀэхэр, лофтхъабзэ зэфэшхӀаф-хэр зэхашӀх, цӀыфхэм яшӀэныгъэхэм ахагъэхъоным дӀэлажъэх.

НИНА ПЛОТНЕРЧУК.

Лъэпкъ тхыӀеджаплӀэм техникескэ ыкӀи экономическэ литературэмкӀэ иотдел ипаш.

ТХЫЛЪЫКІ

Расул Гамзатовым игушъхъэкІэн лъапІ

Зынахъ насыпыгъэ ин щымылэр, сэ сишлшкІэ, цыфыгукхэм уанэсын, уигушылэкІэ, уигупшысэкІэ уарыханыр пфызэшлокыныр ары.

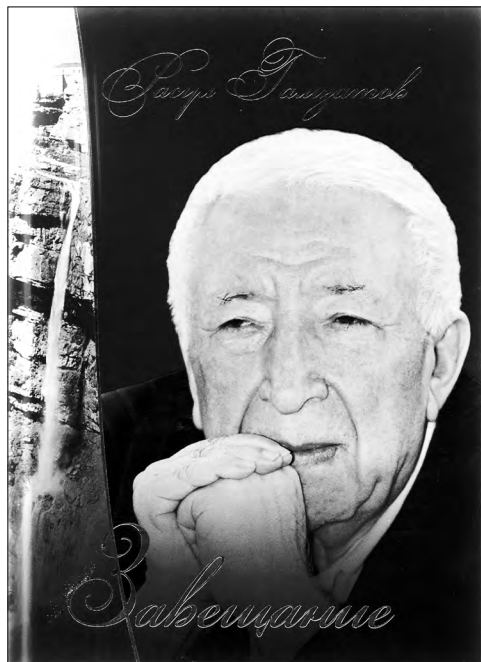
Къыдэхуыгъ джа мурад иныр зэпашлэрэ усэкІошхоу, гупшысаклоу, тхаклоу Расул Гамзатовым. Ипоэтическэ сатыр гъэчыгъэ пэпчэ осыет гъэнэфагъ.

Расул Гамзатовым иусэхэр зыдэт тхылъыкІэм «Завещание» зэреджагъэхэр, усэ сборникыр Махачкала нэкІубгъо 400-м ехъоу къыщыдэкІыгъ. Зэпашлэрэ дагъыстан усаклоу Расул Гамзатовыр къызыхуыгъэр илэси 100 зэрэхурэм ипэгъокІэу итхылъ агъэхъазырыгъ, усэ хэшыпыкІыгъэхэу илэс зэфшъхъафхэм ытхыгъэхэм ащыдхэр ащ къыдэхъагъэх.

Усэ тхылъыкІэу «Завещание» («Осыет») зыфилорэр Дагъыстан Республикэм и Лышъхъэу Сергей Меликовым игушылапэу «Вершины Расула Гамзатова» зыфилорэм къызылэхы.

«...Расул Гамзатович Гамзатовыр пшъэрлэ ин дэдэу анахъ зэшлэхыгъауэр зынэтІэгъу итхэгъагъ, еж псауу цылээ классик хъун фэагъ. УсэкІошхом ышъхъэкІэ пшъэрлэпшхо зэшлэхыгъ —

зэредунаеу дагъыстан лъэпкъ гушъхъэлъжыгъэм иунапчъэ хъалэлэу къафызэлухыгъ. Тхылъеджэ миллионхэм, Дагъыстан иусэкІо ин изэчый ялые ашлагъ, агу ыштагъ ыкІи апэблагъэ хуыгъэ. Ныбжы дагъыстан чІыгу зылапэ нэмысыгъэхэми, ар игупшысэ лъагэкІэ агоуцауагъ. Зыщыц авар лъэпкъ закъор арымырэу, ар зэкІэ авархэм япоэзие ианыхъ лъэгэлэ иныгъ. Расул Гамзатовыр дагъыстаныгъ, россияниныгъ ыкІи зэкІэ Дагъыстан ыцІэкІэ, зэрэхэгъагоу дэгущылэщтыгъ. Дагъыстан кушъхъэтх лъагабэ зэрлэм фэдэу, гамзатовскэ поэзием лъэгэлабэ ил. Ау анахъ гум хакІэу, хэжъагъорэр «Журавли» зыфилорэ усэ-орэдир ары. Ар заом щыфэхыгъэхэм яшлэж и Гимн, лъэпкъ лыхуужыныгъэу мыухъэфыштым осэшлэ фэзышлыгъ. УсакІом итворчествэ ныбжырэу къэкІошт лэужжэми щысэтэхыплэгъсаплэу ялэшт, лъэпкъымкІэ псэемыблэжыныгъэ зэчый зафэу, хъалэлэу хэ-

рилэм яхыплагъ мы тхылъыкІэр. ЗэкІэ сборникыр зэрэщытэу Расул Гамзатовыр, ащ ищылэкІагъэр, игупшысэ зэпымычыж нэм къыкІэзыгъэуцох, усэныр — ищылэныгъагъ, цыфхэр илэлаплагъэх...», — къыщылауагъ мы нэкІубгъом усаклоу ыпхъоу Салихат.

Ящэнэрэ тхыгъэ кІэкІэу усэ сборникым къыщытыгъэр еж Расул Гамзатовым ылапэ зыкІэдзагъ: «Сиосыет» (кІэкІэу къэтыгъ).

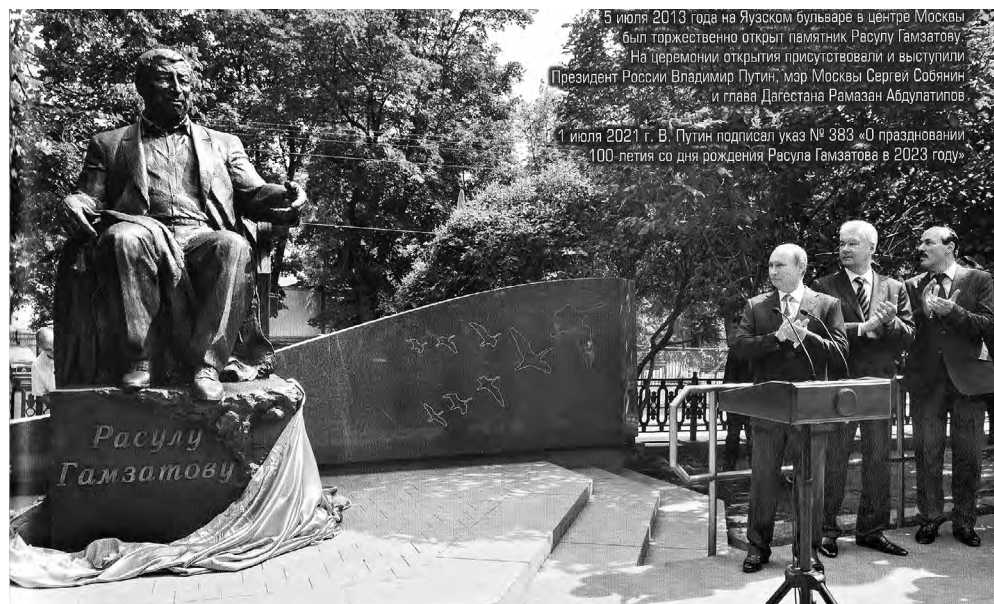
Птхыгъи, плуагъи, пшлагъи, пшлоигъуагъи, адрэ дунэе хъафым зыгорэ зыдэпхыжыныу зэрэщымытыр ышлэщтыгъ. Щэлэфэ гупшысэу ылэжыгъэр, ахэм ахэлъ акылы-ушыр зэкІэ Цыфхэм зэфэдэу къызэрафигъанэрэр, ныхэм анахъу афэсакыгъэн зэрэфаер, бзылфыгъэм шъхъэкІафэ фэшлыгъэныр, шулъэгур зыщылбэрэ гум Іэагъэр зэрэнэмысырэр — а зэкІэ тхыгъэм къыщылауагъ.

Усабэ къыдэхъагъ мы мэфэкІ къыдэклыгъо сборникэу «Завещание» зыфилорэм. Дагъыстанэу икІасэмкІэ кыкІызэ, ащ ихуылэхэр, гъэхъунэхэр, псыхъохэр, псынэкІэчъхэр, уцыжыые шъабэу, шысэкоу, жым ыжыырэр, чыгъ бырбэбэ зышлугъохэм ялушъэшъэ шъабэ, тхъэпэ цыклоу къутамэм къыпызыгъэм игумэкІ, къэхъугъэкІэ сабым ны ныбжыкІэм кушъэ орэдэу къыфилорэм имэкъэм дахэ зэфэдэкІэ, къушъхы, мэзи, чІыгуи, огуи зэрэзэпхыбытырэр къырылотыкІых. Зэожъ шлуцэхэм нэлэт арехы усаклоу, лыхуужхэр лъэгъупхъэх, лъэшых, иных, пытэх, нэфынэх агукІэ...

«Хэгъэгур — Ны!» — ело усаклоу, — нэкоу ар ухъумэгъэныр зыфэукІочлырэр уехъопсэнэу зэрэ Лыхуужыыр ыкІи псаумэ анахъ псаужъэу ыцІэ цыфхэм къызэраханэрэр, цыфыгъэ Іае зэрэмыхуэрэр, шыкІэагъэм зыщыудзыен зэрэфаер щыгъэунэфыгъэх. Расул Гамзатовыр къызыхуыгъэр илэси 100 зэрэхурэм фэгъэхыгъэу къыдагъэкІыгъэ тхылъэу «Завещание» зыфилорэм а зэкІэ, гупшысэ зэтэгъэшагъэу щыпхырыщыгъэх. Тхылъеджэ чанхэу авар поэзиер, анахъу Расул Гамзатовым итворчествэ зыкІасэхэм, щэч хэлъэп хъакІустэл щиз нахъ мыхъуми, акылышлэныгъэ зэрэхахыштым.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Сурэтхэр тхылъым къыдэхыгъэх.

«Псыр псэм ызыныкъу»

Къалэу Шъачэ ыкІи ащ епхыгъэ къоджэ псэуплэхэм псы къабзэр зэпыу имылэу алэкІэгъэхъэгъэным фытегъэпсыхъэгъэ программэр муниципальнэ псэуплэм щыпхыращы.

— ТэркІи, тигъунэгъу къоджэ псэуплэхэмкІи мыр илэсыбэ хуыгъэу тызыгъэгумэкІырэ Іофыгъу, — къылауагъ къуаджэу Хъаджыкьо ичІыплэ общественнэ зыгъэлорышлэжыплэ Совет ипащэу Шъыжъэ Мусэ. — Псым ылэныкыкІэ гумэкІыгъоу щылэхэм бэшлагъэу ягугъу тэшы, цыф зэхахъэхэм мызэу-мытлоу къащытлауагъ, Псышлорэ район администрацием ипащэхэм, Къэлэ ЗэлукІэм идепутатхэм, «Водоканалым» иллыкІохэм апашъхэ къыщытІэтыгъ, Шъачэ имэр иприемнэ тхыгъэ дгъахъэуи хуыгъэ. Іофыгъом идэгъэзыжыын ыуж итых, тэ зэрэтлоу охътэ кІэкІкІэ зэ-

шлэхыгъэ хурэп, ау Іэпэдэлэл ашлыгъэп, рагъэжъагъэр къызэтырамыгъэуцоу лъагъэкІуатэ.

Хъаджыкьо псыр къэзытырэ системэр агъэкІэжыгъ. Специалистхэм къызэрауагъэмкІэ, нахъыпэкІэ рагъэжъагъэхэр аухыжыыхи, атлупшыгъэх, социальнэ псэуплэхэм яклурэ трубэхэр зэблахуыгъэх, псым икъэтын ищыкІэгъэ оборудованиер зэрагъэуцошт псынэхэр ашлыгъэх. ПстэумкІи трубэ метрэ 700-м ехъу зэблахуыгъ.

— Къоджэ цыклоу нэбгырэ 500 нахъыбэ зыдэмысыр кушъхъэм лъагъэу тет, хым метрэ 260-кІэ шъхъарыІэтыкІыгъэу мэхъу, — къыщыхагъэщыгъ

«Водоканалым» ипресс-къулыкъу. — ЕтІани федеральнэ автомобиль гъогум, Псышлорэ районым иинфраструктурэу зызыушъомбгъурэм апэчыжъ. Арышъ, псыр икьоу ІэкІэгъэхъаныр анахъ шъхъалэхэм ащыц, чІыплэм хэхъоныгъэхэр ышлынхэм ар фэлорышлэшт.

Хызмэтшлалэм ипащэу Денис Юрковскэм къызэрилуагъэмкІэ, къоджэ псэуплэхэм псы къабзэр икьоу алэкІэгъэхъэгъэным епхыгъэ Іофшлэнхэр тапэкІи лъагъэкІотэщтых. Хъаджыкьо планым хэт, арышъ, щызэшлуахыгъэхэм къащыуцштхэп.

Лъэпкъ культурэм и Гупчэу посёлкэу Псышлуалэ дэтым псыр

Шъачэ и «Водоканал».

езытырэ системэм игъэкІэжыын «Водоканалым» ригъэжъагъ. Ар зауыхкІэ мы социальнэ псэолъэшхом зэпыу фэмыхъоу псыр ІэкІэхъащ.

— Унэр зашлыгъэм къыщегъэжъагъэу коммуникациеу илэхэр зэблахуыгъэхэп, — къыщылауагъ «Водоканалым» ипресс-къулыкъу. — Гупчэр Псышлорэ районым икультурнэ щылакІэ анахыбэу зилахъ хэзылхъэхэрэм ащыц, ныдэлъфыбзэм, тарихым якъызэте-

гъэнэжыын дэлажъэ. Ащ лъэпкъ гупчыл ыкІи культурэм иунэ щэкІым ехъу зэрэпхых.

Учреждением псыр къэзытырэ системэр зэрэщытэу агъэкІэжыгъ, рыкІолІэ метри 100 зэблахуыгъ, джыри Іофшлэнхэр лъагъэкІуатэх. Ахэр зауыхэкІэ зэпыу фэмыхъоу псы къабзэр ІэкІэхъащ, ащ щылажъэхэрэми, къекІуалэхэрэми ІофшлэкІэ амалышлэхэр ялэ хуыц.

НЫБЭ Анзор.

Щэбзэ щэрыоныр

Тиспортсменхэм тагъэгушъуагъ

Мыекъопэ спорт еджаплэу В.С. Максимовым ыцлэ зыхьырым щэбзэ щэрыонимклэ иотделение зыщызыгъасэхэрэр къалэу Химки щыклогъэ зэнэкъокъум хэлэжъагъэх ыкIи гъэхъэгъэшлэхэр ашлэгъэх.

Мыекъуапэ иллыкIохэм турнирэу «Московскэ хэкум икIымэфэ кубок» зыфилохэм зыщаушэтыгъ. ЫпшэкIэ зигугъу къэтшыгъэ еджаплэм къыдыхэлъытэгъэ мы спорт лъэпкъымклэ отделеиер къызызэлъуахыгъэр 2023-рэ илъэсыр ары. КIэлэцIыкIухэм ыкIи нахьыжъхэм Iоф адэзышлэрэр спортымклэ мастерэу Александр Баламутовыр ары. Ащ ыгъэсэрэ нэбгыритIумэ турнирым дэгъоу зыккъышагъэлъэгъуагъ. Хульфыгъэхэм язэнэкъокъу ятIонэрэ чIыплэр къыщыдихыгъ Нил Денисовым, бзылфыгъэхэмклэ текIоныгъэр къызыфагъэшъошагъэр республикэм щыц Алиса Кожевниковар ары.

Зэхэзышагъэр ыкIи къыдэзыгъэкIырэр:
АР-м лъэпкъ Iофхэм-клэ, IэжIыб къэралхэм ащысэурэ тилъэпкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмклэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыгъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаIихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахъ цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожыхъ. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
УФ-м хэутын Iофхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапI, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр
4035
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1746

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэу уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шъхьалэр
МэщIэкъо С. А.

Редактор шъхьалэм игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшгъэдэжIыжь зыхьырэ секретарыр
Тхьаркъоხო А. Н.

Гандбол

Мыекъуапэ щызэлукIэщтых

Урысыем и Суперлигэ щешлэрэ «АГУ-Адыифым» зичэзыу ешлэгъум зыфегъэхъазыры. Мыекъуапэ къэкIощт Волгоград икомандэу «Динамо-Синара».

Мы зэлукIэгъум тикомандэ чэфэу зыфегъэхъазыры, сыда плэмэ аужырэ ешлэгъуищэу илагъэр къыхыгъ, «Луч», «Университет», «Ставропольем» атекIуагъ.

ЗэлукIэгъур чэпыюгум и 19-м пчыхъэм сыхъатыр 6-м Адыгэ къэралыгъо университетым спортымклэ иордэунэу Кобл Якъубэ ыцлэ зыхьырым щыклошт. Гандболыр зыгу рихъыхэрэр ащ еплъынхэу рагъэблагъэх.

Шапхъэхэр

Iофтхъабзэм шъухэлэжъэнэу шъурагъэблагъэ

Урысые физкультурэ-спорт комплексэу «IофшIэным ыкIи зыккъэхъумэжыгъэным сафэхъазыр» зыфилохэм итхъамафэ шъухэлэжъэнэу зэхэщакIохэм шъурагъэблагъэ. Мыщ икIэщакIор Мыекъуапэ физическэ культурэмклэ ыкIи спортымклэ и Комитет ары.

Iофтхъабзэм зыщызыушэты зышIоигъохэм «www.orgeo.ru-м» зыщатхын альэкIышт. Ау ащ ыпэкIэ комплексым иофициальнэ сайтэу «www.gto.ru» зыфилохэм регистрациер щыпкIун фае. Ащ ыуж шапхъэхэм ятын хэлэжъэщтым зыми фэмыдэ ежъ иномер къыратышт.

ЗэхэщакIохэм зэрагъэнэфагъэу шапхъэхэм ятын хэлэжъэнхэ альэкIышт илъэси 6-м къыщегъэжъагъэу 90-м нэс зыныбжыхэр. Зэфэхьысыжъхэм ялбытыгъэу ахэм дышъэ, тыжын ыкIи джэрз бгъэхалхъэхэр къаратыштых.

Урысые физкультурэ-спорт комплексэу «IофшIэным ыкIи зыккъэхъумэжыгъэным сафэхъазыр» зыфилохэр мазэм иаужырэ мафэхэм

зэхэщэ, Iоныгъом рагъэкIокIыгъэм Мыекъуапэ щыпсэурэ нэбгырэ 41-мэ зыщаушэтыгъ.